

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

УДК 336.1:336.7

DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-9-13>**Бодаковський В.Ю.**кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2862-5611>

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ НА ОСНОВІ ЇЇ ДИНАМІЧНИХ І СТАТИЧНИХ ОЗНАК

У статті здійснено розвідку наукового доробку авторитетних науковців, які працюють в сфері дослідження фінансової системи, аналізують її фінансово-правові властивості, економічні закони, фінансові інститути, види та методологію аналізу фінансових явищ на макрорівні. На основі виокремлених, в результатах наукової роботи вчених, фінансових категоріях проведено їх змістовний аналіз та характеристику, що дозволило систематизувати знання про фінансові явища та виявити рівень їх охоплення фінансово-правовими здобутками. Запропоновано авторський підхід до вивчення суті, характерних ознак та механізму функціонування фінансової системи, який ґрунтується на статичній та динамічній. Це дозволило виявити ряд іманентних особливостей системи, які представлені в працях та публікаціях сучасних науковців, але не актуалізовані в методології наукового пізнання. Поділ структурних компонентів фінансової системи за значаними ознаками дозволив аргументувати концептуалізацію «інфраструктури» як невід'ємного елемента фінансової категорії. Виявлено, що статичні ознаки фінансової системи вдало підтримують наявність інфраструктури в її науковій лінгвістичній категоріальній матриці. Адже фінансові інститути в синергії з державою забезпечують належну фінансову діяльність, що і належить до динамічної складової системи. Наукова гармонізація змісту фінансової системи належно імплементується в сучасну парадигму фінансової науки. Запропоновано провести наукову кон'югацію основного смислового навантаження дефініції «фінансова система», що дозволить виявити за допомогою постулатів «розподільної концепції» прийнятні теоретико-методологічні результати. Адже сучасне категоріальне забезпечення фінансової науки вносить суттєву плутанину в систему сприйняття явищ економіки. Фінансова діяльність, відносини, ресурси, фонди, інститути та інші допоміжні фінансові конструкції розмивають суть і зміст фінансової системи як складного, багатогранного, різноаспектного, суперечливого явища в суспільстві. Актуалізація систематизації знань своєчасна, адже наукові відносини на вітчизняному та міжнародному рівнях перебувають в умовах попередніх століть, які усталені та не дискусійні, але не відповідають вимогам сьогодення.

Ключові слова: фінансові інституції, фінансові інститути, фінансова діяльність, фінансове право, фінансові відносини, фінансова система.

Bodakovskyy Volodymyr
Ivan Franko National University of Lviv

CONCEPTUALIZATION OF THE INFRASTRUCTURE OF THE FINANCIAL SYSTEM BASED ON ITS DYNAMIC AND STATIC CHARACTERISTICS

The article explores the research output of authoritative scientists who work in the field of financial system research, analyze its financial and legal properties, economic laws, financial institutions, types and methodology of analysis of financial phenomena at the macro level. Based on the financial categories identified in the results of the scientific work of scientists, their meaningful analysis and characterization was carried out, which made it possible to systematize knowledge about financial phenomena and reveal the level of their coverage by financial and legal achievements. An author's approach to the study of the essence, characteristic features and functioning mechanism of the financial system, which is based on statics and dynamics, is proposed. This made it possible to reveal a number of immanent features of the system, which are presented in the works and publications of modern scientists, but are not actualized in the methodology of scientific knowledge. The division of the structural components of the financial system according to the indicated features allowed to argue the conceptualization of "infrastructure" as an integral element of the financial category. It was found that the static features of the financial system successfully support the presence of infrastructure in its scientific linguistic categorical matrix. After all, financial institutions in synergy with the state ensure proper financial activity, which belongs to the dynamic component systems. Scientific harmonization of the content of the financial system is properly implemented in the modern paradigm of financial science. It is proposed to carry out a scientific conjugation of the main semantic load of the definition "financial system", which will allow to reveal acceptable theoretical and methodological results with the help of the postulates of the "distributive concept". After all, the modern categorical provision of financial science introduces significant confusion into the system of perception of economic phenomena. Financial activity, relationships, resources, funds, institutions and other auxiliary financial structures blur the essence and content of the financial system as a complex, multifaceted, multifaceted, contradictory phenomenon in society. Updating the systematization of knowledge is timely, because scientific relations at the national and international levels are in the conventions of previous centuries, which are established and not debatable, but do not meet the requirements of today.

Keywords: financial institutions, financial institutions, financial activity, financial law, financial relations, financial system.

Постановка проблеми. Фінансова наука не набула завершеного вигляду серед усталених сфер наукового пізнання. Адже економічний зміст і суть явищ не залежать від позиції представників соціуму. Вони формуються під впливом фінансово-економічних законів, яким притаманний імпліцитний та експліцитний характер. Особливо гостро постає питання в періоди деструктивного стану суспільства. Ситуація в Україні, яка склалася, є показовою і свідчить про потребу в системному баченні на процеси, що присутні в фінансовій системі країни. Фінансовий волюнтаризм як явище є шкідливим, спричиняє виникнення деструктивних подій. Нівелювання його негативних проявів можна здійснити виключно шляхом узгодження категоріального апарату фінансової науки та імплементації прийнятої форми в правове поле країни. Стратегічно важливим є досягнення консенсусу між фінансистами та юристами для утворення передумов сталого фінансово-політичного розвитку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, серед яких особливої уваги заслуговують публікації таких науковців, як Г. Башнянин, Л. Безгубенко, Д. Білінський, Л. Воронова, О. Глушенко, І. Заверуха, А. Іванський, А. Ільєнко, А. Ковальчук, С. Ковальчук, М. Кучерявенко, Т. Латковська, П. Леоненко, Ф. Мишкін, А. Нестеренко, А. Нечай, В. Оспіщева, О. Орлюк, Н. Пришва, О. Романенко, І. Форкун, С. Юрій, П. Юхименко щодо фінансової системи, сучасна фінансова наука не дає колегіального чіткого визначення основних категорій, структурних особливостей, механізму функціонування та інструментів макрофінансового аналізу.

Проблемам фінансової системи та формуванню фінансових інститутів приділено увагу в працях багатьох іноземних науковців, зокрема Е. Лоренца, Б. Мандельброта, З. Боді, Р. Метрона, К. Макконнелла і С. Брю. Їх науковий доробок присвячений інституційно-ринковій концепції фінансової системи. Таким чином, постає потреба у переоцінці фінансових знань та визначенні актуальних фінансових категорій.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є формування основних концептуальних ознак інфраструктури фінансової системи за допомогою динаміки та статистики в процесі реалізації членами суспільства фінансових відносин.

Вклад основного матеріалу дослідження. Відсутність правового формулювання фінансової системи та її інфраструктури пов'язано з неоднозначним розумінням науковим співтовариством фінансових явищ на мікро- та макрорівнях. Показовим є погляд на універсальну десяткову класифікацію, яка опосередковано об'єднує на міжнародному рівні вчених. Фінанси представлені виключно державним сектором економіки та ринками, а решта компонентів фінансової науки другорядні. Це узгоджується з поглядом закордонних вчених, але не дозволяє системно та в цілому здійснювати науковий поступ.

Вивчення природи фінансів та усіх явищ економіки, а саме суті компонент фінансової діяльності чи відносин, фінансових ресурсів чи капіталу, фінансового механізму чи інфраструктури, дозволить сформулювати колегіальне сприйняття фінансової теорії. Для формування змісту, категоріального апарату, струк-

турної матриці та особливостей управління фінансової системи, доцільно, на нашу думку, сформулювати методологічну основу, алгоритм формування розуміння її природи. Насамперед необхідно, на наше переконання, наголосити на складності динамічних структур суспільства, які перебувають в безперервній сутнісній трансформації. Вдалим є використання інструментів, сформованих на основі теорії хаосу, яка широко розповсюджена в математиці та природничих науках. Алан Матісон Тюрінг, Едвард Лоренц і Б. Мандельброт внесли неоціненний вклад в розвиток наукових досліджень явищ, які складно прогнозувати та описати, на макрорівні. Наступним кроком наукового пошуку концептуалізації фінансової системи та її інфраструктури, на нашу думку, є усвідомлення, що системі, як суспільному явищу, притаманні статичні та динамічні ознаки. Це дозволить виявити самоподібність досліджуваних компонент системи та сформулювати основу фінансової парадигми.

Необхідно звернути увагу на науковий доробок А. Нестеренко, який на наше переконання, є показовим. Вдале визначення фінансової системи «...як внутрішньо обумовленої сукупності взаємопов'язаних та об'єднаних єдиною метою сфер, ланок та інститутів, кожна з яких представляє специфічну групу фінансових відносин, які опосередковують формування, розподіл та організацію використання фондів грошових коштів держави, місцевого самоврядування, підприємств різних форм власності, фінансових інституцій» [13]. Складається враження, що з юридичної позиції доцільно формувати статичний умовивід щодо зазначеної категорії, але, наявність фінансових відносин, які є проявом фінансової діяльності, накладає динамічні ознаки, що містить логічний конфлікт і потребує виокремлення конфліктних ознак для гармонізації фінансової системи як дефініції. Кон'югація основного характерного для таких ознак смислового навантаження дозволить уточнити та детально описати природу системи в фінансовій науці.

А. Іванський є прихильником динамічного підходу до формування статичних ознак: «фінансові відносини, що виникають у процесі фінансової діяльності держави й органів місцевого самоврядування, які розглядаються у взаємозв'язку з фінансовою системою, охоплюють ту її частину, що «замикається» на грошових фондах» [6, с. 44]. Вчений виключно проектує динамічні ознаки на систему, але запропонована автором обережна концепція не дає відповіді на питання як статичні ознаки створюють передумови для розуміння фінансової системи. В основі судження прослідковується розуміння статичних компонент як обмежувачів фінансів на макрорівні.

Вагомий внесок в формування наукового визначення фінансової системи внесла Т. Латковська, яка зазначила у своїх працях: «Сьогодні фінансову систему держави можна розглядати, по-перше, як сукупність фінансово-правових інститутів, кожний з яких сприяє утворенню фондів грошових коштів (інституційний аспект) і, по-друге, як сукупність державних органів та установ, що здійснюють фінансову діяльність (функціональний аспект). Під фінансово-правовим інститутом розуміється група однорідних, взаємопов'язаних за формами та методами акумуляції, розподілу і використання фондів коштів» [9, с. 50]. Дослідниця акцентує

увагу на статичних ознаках як науково прийнятних. Ми з розумінням ставимося до такої позиції, адже ідентифікація характеристик фінансової системи можлива при їх оцінці в певний момент часу та за умови наявності результатів функціонування. Але, наголошуємо, відсутність опису динамічних ознак не дозволяє отримати цілісну фінансову парадигму.

Доцільно звернути увагу на результати досліджень правового впливу на фінансову систему Д. Білінського, який виділив компоненти фінансової системи, які корелюють з системою публічного права. Вчений зазначив, що необхідно поєднати два підходи в розмежуванні складових. По-перше, за критерієм власника коштів, обіг яких організовується в межах публічної фінансової системи, коли публічну фінансову систему утворюють фінанси держави та фінанси територіальних громад; по-друге, залежно від централізації, виходячи з чого публічну фінансову систему будуть складати централізовані публічні кошти та децентралізовані [4]. Науковець наголошував на бюджетоцентричності фінансової системи. Динамічні характеристики системи Д. Білінський розглядає в фіксованому моменті часу, що відповідає вимогам правотворення, але не дозволяє досягнути комплексності в фінансових дослідженнях.

В попередніх наших наукових розвідках ми акцентували увагу на основних напрямках вивчення фінансової системи, яскравими представниками яких є О. Орлюк, Л. Воронова, І. Заверуха [16], які цілісно підходять до фондової, інституційної і посуб'єктної концепції. На нашу думку, динамічні ознаки в зазначених дослідженнях економіко-правового розуміння системи перебивають на протилежній позиції щодо актуальності.

А. Ковальчук зазначає: «Використання у фінансовій сфері того чи іншого набору (комплексу) правових прийомів і засобів залежить від об'єкта, на який спрямовується регулюючий вплив і юридичні ознаки якого розкривають специфіку нормативно-регулятивного впливу фінансового права на свій предмет» [7, с. 306]. Він стверджує: «Метод – це конкретний шлях, спосіб досягнення цілей фінансової діяльності» [7, с. 307]. Ще одним показовим визначенням, прихильниками якого є велика кількість вчених в системі права, є: «методи фінансової діяльності – це способи здійснення фінансової діяльності держави й органів місцевого самоврядування» [20, с. 48]. Зазначені судження, за результатами наших досліджень, свідчать, що в юридичних науках дотримуються імперативного способу сприйняття суспільних явищ, якому притаманні заборони та приписи. Суть фінансових явищ не залежить від волі людини. Вважаємо, що правова основа для досліджень фінансової системи має вагомий значення, але не охоплює її повністю. Конституційне, цивільне, адміністративне, кримінальне та фінансове право в стані комплексності чітко описують її стан та особливості. Фінансова наука формується під впливом законів психології, соціології, економічних законів. Вчені ж фінансисти в своїх дослідженнях спираються на неосяжні фінансові горизонти, що не дозволяє імплементувати в правову систему, а отже і в життєдіяльність суспільства, результати наукового доробку.

Показовими є результати структуризації фінансової системи з позиції правових досліджень. Наприклад, А. Нечай включає в систему: підсистему фінансів

приватних (відносини, які виникають з приводу утворення, розподілу (перерозподілу) та використання приватних фондів коштів господарюючих суб'єктів усіх форм власності) публічних (публічні фінанси держави, публічні фінанси суб'єктів федерації (в країнах з федеративним устроєм), публічні фінанси органів місцевого самоврядування всіх видів, публічні фінанси суспільного (соціального) призначення) [14]. З позиції вчених-фінансистів П. Леоненко, П. Юхименко та А. Ільєнко, фінансова система складається з «державних фінансів, фінансів підприємницьких структур, державного кредиту, фінансового ринку, страхових та резервних фондів, централізованих та децентралізованих фондів, фінансів домогосподарств» [11]. Враховуючи різні погляди права та фінансів щодо категорії «фінансова система» спостерігаємо змішування різних економічних парадигм, публічних і приватних фінансів. З позиції юриспруденції перевага надається статичним характеристикам, а динамічним, які зафіксовані в певному проміжку часу. Фінансова наука засвідчує обернено протилежний підхід.

Представник фінансового погляду в дослідженнях Г. Башнянин характеризує фінансову систему наступним чином: «вона пронизує всю національну економічну систему, починаючи від домогосподарств, індивідуальних і партнерських підприємств, корпоративних підприємств, і закінчуючи державою» [2, с. 51]. Дослідник пропонує статичну означеність системи з позиції чистих і валових показників фінансової діяльності. С. Лондар, О. Тимошенко формують власне визначення: «...існує декілька підходів до визначення поняття «фінансова система». В рамках розподільної концепції, яка є домінуючою, робиться наголос на фінансових відносинах між окремими ланками фінансової системи: фінансова система – сукупність урегульованих фінансово-правовими нормами окремих ланок і фінансових установ, за допомогою яких держава формує, регулює і використовує централізовані грошові фонди: загальнодержавні централізовані фонди (державний бюджет), централізовані фонди цільового призначення, фінанси підприємств, резервні і страхові фонди, фінансовий ринок. В інших підходах під терміном «фінансова система» розуміють організовану сукупність взаємодіючих між собою у визначеному правовому полі складових: державних і недержавних фінансових інститутів, фінансового ринку, фінансових інструментів і технологій, які сукупно забезпечують реалізацію всіх фінансових функцій, необхідних для діяльності держави та ринкової економіки» [12]. Ми наполегливо погоджуємося з розподільчою концепцією, яка дозволяє описати динамічні компоненти фінансової системи як пріоритетні, а статичні в похідній площині. Вчені вдало імплементують сутнісні характеристики дефініції «фінанси» в концепцію «фінансової системи». Вважаємо, що зазначені судження формують акцент на статичних ознаках, які нівелюють наукову комплікацію та створюють передумови до формування інфраструктури системи як частини фінансової парадигми.

О. Романенко зазначає: «У періодичній літературі фінансова система іноді ототожнюється з фінансовим апаратом. Необхідно розрізняти ці поняття, оскільки правильне визначення фінансової системи сприяє розбудові ефективної фінансової політики, націленої

на економічне зростання та фінансову стабілізацію. Фінансова система – це сукупність відокремлених, але взаємопов'язаних між собою сфер фінансових відносин, що мають особливості в мобілізації та використанні фінансових ресурсів, відповідний апарат управління та правове забезпечення» [17, с. 21]. Автор вдало аргументує її динамічні ознаки, але не виводить власного бачення інфраструктури, поділ на сфери не є достатньо описаний, що приводить до різного тлумачення та не дозволяє в повній мірі систематизувати фінансові явища на науковій площині. Попередньо зазначені погляди вчених підтримує наукове товариство за головуванням В. Оспіщева [18, с. 55].

Відсутність колегіальності в означенні фінансової системи спонукало відомого світила фінансової науки С. Юрія аргументувати та надати науковому товариству два визначення (за внутрішньою побудовою, за організаційно-інституційною структурою). Вчений зазначає: «...групування суб'єктів фінансових відносин у загальну фінансову систему держави може здійснюватися за багатьма ознаками, що зумовлює дискусійність самого поняття фінансової системи та проблеми її структурування» [19, с. 30].

Ковальчук С. В. та Форкун І. В. здійснили спробу виділення загальної ознаки фінансових систем: «...є загальна ознака – це те, що фінансова система являє собою сукупність різноманітних фондів фінансових ресурсів, які різняться за методами мобілізації та напрямками використання, однак тісно пов'язані між собою, мають прямиий і зворотній вплив на економічні й соціальні процеси в державі, а також на формування й використання фондів фінансових ресурсів у розрізі окремих ланок. Отже, сукупність фондів фінансових ресурсів та взаємозв'язок між ними утворює фінансову систему країни» [8, с. 38]. Домінантою у науковця в його науковій матриці присутня статика, а динаміка лише як об'єкт впливу чи сукупність якісних і кількісних характеристик фінансів.

Леоненко П. М., Юхименко П. І., Ільєнко А. А. дійшли висновку, що: «...фінансова система – це система форм і методів утворення, розподілу та використання фондів фінансових ресурсів, які знаходяться в розпорядженні держави, нефінансового сектора економіки, фінансових інститутів, домогосподарств для фінансового забезпечення соціальних та економічних потреб суспільства в цілому, господарських структур, окремих громадян» [11, с. 127–128]. Автори аргументують на важливості методів і прийомів, які імпліцитно чи експліцитно впливають на динамічні фінансові явища. Вони, як і більшість представників вітчизняних фінансових шкіл, зосереджуються на статичних ознаках фінансової системи, вивчають її структуру та складові, системний погляд на динамічні та функціональні ознаки слабо прослідковується. Окреслюється рух фінансових ресурсів, але не вмонтовується в категорії та концепції фінансової науки. Наголошуємо, що іноземні фінансисти, зокрема З. Боді та Р. Метрон трактують фінансову систему з позиції ринку як інституту суспільства. Фінансисти США К. Макконнелл і С. Брю описують фінансову систему з позиції сукупності структурних елементів: «це федеральна резервна система, до якої належить 12 національних федеральних банків, які є одночасно і центральними банками, системи комерційних та ощадних установ» [15].

Спостерігаємо посуб'єктну статичну ідентифікацію з відсутністю розгорнутої характеристики динаміки фінансів.

За результатами наукових досліджень, О. Глушенко стверджує, що «фінансова система переросла економічну систему та дедалі більшою мірою охоплює суспільство, тому середовищем функціонування фінансової системи є суспільство. Вчена вводить в фінансову науку поняття «фінансова архітектоніка» як структуру фінансової системи, яка відповідає її внутрішньої сутності та розкривається шляхом формування накопичення та руху грошових фондів. Фінансову систему трактує як явище, що відображає природу фінансів, тобто сутність фінансової системи та сутність фінансів співвідносяться як об'єкт та зовнішня форма його прояву. А фінанси, на думку вченої, є суспільною категорією, яка виникає у певний період розвитку людського суспільства [5, с. 11, 25]. Погоджуємося з фінансово центричним баченням фінансової системи. Нажаль, в судженнях, які викладені в наукових працях не уніфікуються фінанси, надані пропозиції та авторська методологія досліджень. Підтримуємо розгляд фінансової діяльності як фундаментальної основи. Вважаємо зосередження уваги на статичних характеристиках дискусійним, адже такий підхід не дозволяє комплексно досліджувати фінансові категорії.

Л. Безгубенко близька до нашого розуміння основних ознак фінансової системи, які мають бути в основі її визначення. Вчена стверджує, що «фінансова система є сукупністю відокремлених, але взаємопов'язаних між собою ланок фінансових відносин, що виникають у різних сферах виробничої та невиробничої діяльності в процесі вартісного розподілу і перерозподілу ВВП та національного доходу з метою формування, розподілу та використання фінансових ресурсів (що здійснюється у фондovій та безфондовій формах при перевазі першої) для задоволення суспільних інтересів і потреб» [3]. Перевагою зазначеного визначення є конкретизація основних положень про фінансові відносини, присутня вдала конкретизація системи інтересів суспільства та наявні ознаки динамічних явищ системи.

Публіцист і фінансист Ф. Мишкін стверджує: «...головними складовими фінансової системи є кредитори (заощадники) і позичальники (витратники), фінансові посередники і фінансові ринки. Кредиторами і позичальниками можуть бути домогосподарства, підприємства, уряд, іноземці. Фінансові посередники – банки і небанківські фінансові установи» [1]. В судженнях вченого звертається увага на суб'єктах, які реалізують фінансові відносини, тобто сприяють динамічним фінансовим процесам. Враховуючи, що вони є частиною системи, дискусійним вважаємо пріоритетність динамічних ознак.

Важливо наголосити на методологічному напрямкові дослідження фінансової системи. Це дозволить об'єднати фінансові динамічні та статичні ознаки, виявити економічні закономірності, притаманні системі відносини, що сприятиме формуванню основної фінансової концепції, виключить з наукової матриці непов'язані компоненти. Комплексно та системно розкриє суть фінансової системи, дозволить сформулювати фінансову категорію, яка відповідатиме системі права. Під час розробки механізму впровадження

прояву фінансів у правове суспільство необхідно чітко розуміти види фінансової діяльності, відносин та категорій, які вони формують, що дозволить вчасно й ефективно удосконалювати фінансово-правові відносини та режими.

Ми не ставимо за мету дати чітке визначення інфраструктури фінансової системи, а актуалізуємо її концептуальне значення як компоненти, що дозволяє сформувати цілісну дефініцію. Діяльність у фінансовому середовищі як іманентна ознака системи знаходить своє відображення в системі знань фінансової науки. Хоча галузі права спонукають розглядати статично фінансову систему, однак у нас є ряд застережень в частині правової фіксації функціонування фінансових інститутів, органів, установ, самоорганізованих підсистем, суб'єктів ринку фінансових послуг тощо. Динамічні ознаки диктують вимоги до методології пізнання фінансової системи, вимагають швидкої адаптації дослідників, змінюваності їх інструментарію, співпраці з суміжними науками.

Як статичне явище, фінансова система, відповідно до наших досліджень і висновків, є інфраструктурою фінансової діяльності представників соціуму. Прерогатива її формування, на наше переконання, присутня у держави. Усі статичні компоненти фінансового середовища країни формуються виключно для узгодження суспільних відносин як на мікро- так і на макрорівні. А від їх якісних ознак та правового статусу залежить актуальність фінансової діяльності, особливо в довготерміновій перспективі. Імперативна ознака необхідна компонентам інфраструктури системи для забезпечення впорядкованості та справедливості в державі, суверенності та лобізму, розвитку та трансформації, безпеки та захисту, в тому числі з позиції фінансової спроможності.

Як динамічне явище, фінансову систему необхідно розглядати так: це сукупність проявів фінансової діяльності та її правове визнання в країні з сформованою державною архітектурою. Доцільно підкреслити наявність дієвого механізму досліджень та правової імплементації зазначеної частини фінансової системи у фінансово-правовій практиці. Фінансові відносини на теоретико-прикладному рівні охоплені цілісно, ідентифікують рух вартості в суспільстві, що знаходить своє відображення у відповідних показниках: руху грошових коштів, грошовій масі, валовому внутрішньому продукті, національному багатстві, індексі споживчих цін тощо. Наголошуємо, що з позиції права генезисом зазначених явищ є держава, яка формує підстави для здійснення фінансових правовідносин. Адже представники суспільства на основі права здійснюють юридичні дії на підставі сформованих державою законів з метою задоволення власних інтересів. Отже, присутня комплементарність між динамічними та статичними

ознаками фінансової системи, які доцільно гармонізувати за допомогою інфраструктури як доречної фінансової категорії.

Не припиняються наукові дискусії та розвідки щодо суті, змісту та природи структури фінансової системи. З нашої точки зору її необхідно поділити на «інфраструктуру», якій притаманні статичні ознаки, та «сфери фінансової діяльності», які відповідають за динамічні властивості системи.

Відсутність науково сформованої категорії «інфраструктура фінансової системи» не заважає здійснювати дослідження в фінансовій сфері. Слушним же є наполегливий наголос на своєчасності формування категоріального апарату, який ідентифікує фінансову систему та її компоненти на основі виявлення споріднених ознак об'єктів системи, видів фінансової діяльності, фінансово-правових відносин. Це сприятиме колегіальному розумінню фінансових явищ, які досліджуються. Дозволить зосередити увагу на удосконаленні механізмів фінансово-правового управління суспільною діяльністю. Посилують нашу аргументацію основні ознаки діалектики. Адже наукове пізнання фінансових явищ, в процесі виявлення змісту, ознак і взаємозв'язків, дозволяє сформувати основні дефініції та категоріальну систему ідентифікації. Зазначений метод дає розуміння інфраструктури фінансової системи з позиції динаміки та статичності, що своєю чергою обґрунтовує використання «інфраструктури» для розуміння суті фінансової системи.

На наше переконання у зв'язку з проведеними дослідженнями, інфраструктура, в науковій матриці фінансової системи, є необхідною безпеліційною компонентною.

Висновки. Концептуалізація фінансової системи є природнім науковим шляхом становлення фінансової науки, що дозволить надати їй категоріальному апарату правовий статус, який і є рівнем теоретико-методологічного визнання результатів наукових досліджень. Визначення «інфраструктури» системи акцентує впорядкування фінансових відносин українського суспільства, але, наголошуємо, може обмежити кордони наукових досліджень. Категоріальний апарат окреслює межі сприйняття, досліджень, вводить в теоретичну оману, адже відволікає увагу від тих об'єктів, що не входять у визначення. А, з іншого боку, дозволяє сконцентрувати зусилля на визначених дослідженнях, що призводить до поглиблення знань та нових відкриттів, формування парадигм, аксіом, догм, суджень. За результатами наших досліджень імплементація категорії «інфраструктура фінансової системи» як статичної компоненти, яка сприяє реалізації належних фінансових відносин дозволить системно досліджувати фінансове середовище суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Mishkin F. Economics of the Money, Banking and Financial Markets. *Third Edition*. 1992. P. 39–50, 157–161.
2. Башнянин Г. І. Фінансові системи в економіці держави. *Фінанси України*. 1999. № 10. С. 51–55.
3. Безгубенко Л. М., Юрій С. І., Федосов В. М., Алексеєнко Л. М., Дем'янишин В. Г. Фінанси суб'єктів господарювання. *Фінанси* : підручник; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ : Знання, 2012. С. 333–368.
4. Білінський Д. О. Правове регулювання публічної фінансової системи. Харків : Право, 2017. С. 256–257.
5. Глущенко О. В. Зміна парадигми фінансової системи: фінансова архітектоніка. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Економічна*. 2013. № 1068. С. 107–117.
6. Іванський А. Й. Фінансове право : підручник. Київ : Київський міжнародний університет, 2014. 685 с.
7. Ковальчук А. Т. Фінансове право України. Стан та перспективи розвитку. Київ : Парламентське вид-во, 2007. 488 с.

8. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси : навчальний посібник. Львів : «Новий Світ – 2000», 2006. 586 с.
9. Латковська Т. А. Сучасний стан та актуальні проблеми публічної фінансової системи. *Lex Portus : юрид. наук. журн.* ; НУ «ОЮА», ГО «МА Святий Миколай». Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. № 4. С. 42–61.
10. Леоненко П. М. Теорія фінансів: навчальний посібник / за заг. ред. О. Д. Василика. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 480 с.
11. Леоненко П. М., Юхименко П. І., Ільєнко А. А. Теорія фінансів. Київ : Центр навчальної літератури. 2005. С. 129–133.
12. Лондар С. Л., Тимошенко О. В. Фінанси : навчальний посібник. Вінниця : Нова Книга, 2009. 384 с.
13. Нестеренко А. С. Фінансова система України: проблеми теорії : монографія. Одеса : Фенікс, 2014. 576 с.
14. Нечай А. А. Проблеми правового регулювання публічних фінансів та публічних видатків. В-во 2. Чернівці : Рута ; Науково-дослідний ін-т фінансового права, 2006. 264 с.
15. Орехов М. О. Структурні трансформації фінансових систем в умовах глобальної діджиталізації. *Економіка і організація управління*. 2018. № 3 (31). С. 127–136.
16. Орлюк О. П., Воронова Л. К., Заверуха І. Б. Фінансова енциклопедія. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 422.
17. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 310 с.
18. Фінанси : навчальний посібник / За ред. В. І. Оспішева. Київ : Знання, 2008. 366 с.
19. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ : Знання, 2008. 611 с.
20. Воронова Л. К., Кучерявенко М. П., Пришва Н. Ю. та ін. Фінансове право України : навчальний посібник. Київ : Правова єдність, 2009. 485 с.

REFERENCES

1. Mishkin F. (1992). *Economics of the Money, Banking and Financial Markets*. Third Edition. P. 39–50; 157–161.
2. Bashnyanuy G. I. (1999). *Finansivi sustemu v ekonomitsi derghavu* [Financial systems in the economy of the state]. *Finansu Ukrainu – Finances of Ukraine*, № 10, pp. 51–55.
3. Bezgybenko L. M. (2012). *Finansu sybyektiv gospodaryvannya* [Finances of business entities] Yuriy S. I., Fedosov V. M. (Eds.) *Finansu* [Finance]. Kyiv: Znanya, pp. 333–368. (in Ukrainian)
4. Bilinskyi D. O. (2017). *Pravove rehuliuivannya publichnoi finansovoi systemy* [Legal regulation of the public financial system]. Kharkiv: Pravo, pp. 256–257 (in Ukrainian)
5. Glyshchenko O. V. (2013). *Zmina paradugmu finansovoi sustemu: finansova arhitektonika* [Changing the paradigm of the financial system: financial architecture]. *Visnik Harkivskogo natsionalnogo universitetu imeni V. N. Karazina. Seria: Ekonomichna – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series: Economic*, no. 1068, pp. 107–117.
6. Ivanskiy A. Y. (2014). *Finansove pravo* [Finance law]. Kyiv: Kuivskiy mignarodnuy universitet, 685 p. (in Ukrainian)
7. Kovalchuk A. T. (2007). *Finansove pravo Ukrainu. Stan ta perspektivu rozvutky* [Finance law of Ukrainian. State and prospects of development]. Kyiv: Parlamentske vudavnytstvo, 488 p. (in Ukrainian)
8. Kovalchuk S. V., Forkyn I. V. (2006). *Finansu* [Finance]. Lviv: «Novuy Svit – 2000», 586 p. (in Ukrainian)
9. Latkovska T. A. (2019). *Sychasnyy stan ta aktyalni problem pyblichnoi finansovoi sustemu* [The current state and current problems of the public financial system]. *Lex Portus : yrud.nayk.dgym.*; NU "OYA", GO "MA Svyatuy Mukolay". Odessa : Vudavnuchuy dim «Helvetyka». Vol. 4, pp. 42–61.
10. Leonenko P. M. (2005). *Teoriya finansiv* [Theory of finance] In Vasuluk O.D. (Eds.). Kyiv: Chentr navchalnoi literatyru, 480 p. (in Ukrainian)
11. Leonenko P. M., Yukhymenko P. I., Pienko A. A. (2005). *Teoriia finansiv* [Theory of finance]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, pp. 129–133. (in Ukrainian)
12. Londar S. L., Tumoshenko O. V. (2009). *Finansu* [Finance]. Vinnutsya: Nova Knuga, 384 p. (in Ukrainian)
13. Nesterenko A. S. (2014). *Finansova sistema Ukrainu: problem teorii: monohrafiya* [Financial system of Ukraine: theoretical problems: monograph]. Odessa: Feniks, 576 p. (in Ukrainian)
14. Nechay A. A. (2006). *Problemu pravovogo regylyvannya pyblichnuh finansiv ta pyblichnuh vudatkiv* [Problems of legal regulation of public finances and public expenditures]. Chernivtsi: Ryta, 264 p. (in Ukrainian)
15. Orekhov M. O. (2018). *Stryktyrni transformatsii finansovuh sistem v umovah globalnoi didjitalizatsii* [Structural transformations of financial systems in the conditions of global digitalization]. *Ekonomika i organizatsiya upravlinnya – Economics and management organization*, no. 3 (31), pp. 127–136.
16. Orliuk O. P., Voronova L. K., Zaverukha I. B. (2008). *Finansova entsyklopediia* [Financial Encyclopedia]. Kyiv: Yurinkom Inter, 422 p. (in Ukrainian)
17. Romanenko O. R. (2006). *Finansu* [Finance]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatyru, 310 p. (in Ukrainian)
18. Ospishchev V. I. (Eds.) (2008). *Finansu* [Finance]. Kyiv: Znannya, 611 p. (in Ukrainian)
19. Yurii S. I., Fedosov V. M. (Eds.) (2008). *Finansy* [Finance]. Kyiv : Znannia, 611 p. (in Ukrainian)
20. Voronova L. K., Kycheryavenko M. P., Prushva N. Yu. (2009). *Finansove pravo Ukrainu* [Financial law of Ukraine]. Kyiv: Pravova yednist, 485 p. (in Ukrainian)